

DOCAT

MỖI TUẦN MỘT ĐỀ TÀI – TUẦN 63

NHÂN QUYỀN LÀ GÌ?

Ai trong chúng ta đã nghe đến hai từ ‘nhân quyền.’ Một cách đơn giản, nhân quyền được hiểu như là điều căn bản nhất mà ai trong chúng ta cũng được hưởng để sống “như những con người.” DOCAT đưa ra cho chúng ta định nghĩa về nhân quyền như sau:

Nhân quyền là lời tuyên bố điều gì thuộc về chúng ta bởi lẽ bản chất của chúng ta là những con người. Các quyền không thể có, nếu như những người khác không bị buộc phải tôn trọng, và điều ràng buộc họ chính là luật pháp. Vì thế, quyền lợi, nghĩa vụ và luật pháp có liên quan mật thiết với nhau. Theo lời Đức Giáo hoàng Gioan Phaolô II, *Tuyên ngôn Quốc tế về Nhân quyền* (Liên Hiệp Quốc, 1948) là “một cột mốc quan trọng trên con đường thẳng tiến đạo đức của nhân loại” (2/10/1979).

Câu trả lời trong DOCAT gồm những điểm sau: (1) nhân quyền là gì; (2) vai trò của pháp luật; (3) mối tương quan giữa quyền lợi, nghĩa vụ và pháp luật; (4) tôn trọng nhân quyền đưa con người tiến bước trên con đường đạo đức. Giới hạn của đề tài tuần này xoay quanh điểm thứ nhất, đó là nhân quyền là gì. Những điểm khác sẽ được khai triển trong những bài học hỏi kế tiếp.

Trong câu trả lời của DOCAT, chúng ta thấy nhân quyền được đặt trên bản chất của con người. Nói cách khác, nhân quyền là những quyền mà ai là người đều được tận hưởng như nhau. Đức Thánh Cha Gioan Phaolô II viết trong Thông điệp *Redemptor Hominis* rằng: Nhân quyền là những nguyên lý nền tảng mang lại hạnh phúc cho con người (số 17). Chúng ta cần phải phân biệt giữa nhân quyền và quyền của một nhóm người. Ngày hôm nay, chúng ta thấy có nhiều nhóm đấu tranh để đòi quyền cho nhóm của mình dựa trên danh nghĩa là nhân quyền. Khi nói đến nhân quyền, chúng ta nói đến những quyền mà ai sinh ra là người đều được thừa hưởng. Để một quyền được gọi là nhân quyền, nó phải mang những đặc tính sau: (1) phải phổ quát. Điều này có nghĩa là cho hết mọi người sống mọi nơi, thuộc mọi sắc tộc, tôn giáo, văn hoá, thể chế chính trị; (2) không thể chiếm lấy hoặc mất đi. Điều này có nghĩa là nhân quyền là cái nội tại bên trong bản chất con người chứ không phải là một cái gì đó bên ngoài con người để rồi con người có thể dùng tiền để mua hay quyền lực để chiếm lấy. Vì là cái nội tại bên trong con người, nên nhân quyền cũng không thể bị mất đi khi một người thay đổi hoàn cảnh sống của mình; (3) bình đẳng cho hết mọi người. Điều này có nghĩa là không có ai có nhiều nhân quyền hơn người khác. Dù có địa vị cao hay thấp, nam hay nữ, giàu hay nghèo trong xã hội, con người tận hưởng nhân quyền như nhau.

Theo giáo huấn của Giáo Hội, nhân quyền có một vị trí quan trọng trong đời sống cá nhân mỗi người nói riêng và đời sống xã hội nói chung. Nhân quyền là yếu tố cần thiết để con người có thể sống xứng đáng với phẩm giá của mình. Liên quan đến điều này, Giáo Hội dạy rằng:

Phong trào tiến tới chỗ xác định và công bố các quyền của con người là một trong những cố gắng quan trọng nhất nhằm đáp ứng cách hữu hiệu những đòi hỏi tất yếu của phẩm giá con người. Giáo Hội coi các quyền này là cơ hội hết sức đặc biệt mà thời đại hôm nay đem lại, để phẩm giá con người được nhìn nhận cách hiệu quả hơn

và phát huy khắp nơi như một đặc điểm được Thiên Chúa Tạo Hoá khắc ghi nơi các thụ tạo. Huấn Quyền Giáo Hội không ngừng ghi nhận giá trị tích cực của bản *Tuyên ngôn Quốc tế Nhân quyền*, được Liên Hiệp Quốc chấp nhận ngày 10-12-1948, và được Đức Giáo hoàng Gioan Phaolô II coi như “một cột mốc thực sự trên con đường tiến bộ đạo đức của nhân loại.”¹

Đề tài về nhân quyền luôn đi đôi với việc tôn trọng nhân vị. Nói cách cụ thể, khi chúng ta không tôn trọng người khác, chúng ta cũng sẽ không tôn trọng nhân quyền của anh chị em mình. Khi mình xem người khác như những phương tiện để chúng ta đạt đến mục đích của mình, chúng ta sẽ không bao giờ nhìn nhận và trân trọng anh chị em mình như những chủ thể được thừa hưởng những nhân quyền như chúng ta. Chúng ta chỉ có thể xây dựng một xã hội công

bằng khi nhân vị và nhân quyền của mỗi người được tôn trọng vì con người là mục đích tối hậu của xã hội. Chúng ta đọc thấy những lời sau trong giáo huấn của Giáo Hội: Chỉ có được công bằng xã hội khi phẩm giá siêu việt của con người được tôn trọng. Con người là mục đích tối hậu của xã hội, vì xã hội nhằm phục vụ con người: “Đấng Tạo Hóa đã trao cho chúng ta trách nhiệm bảo vệ và thăng tiến phẩm giá con người. Trong mọi hoàn cảnh lịch sử, mọi người nam cũng như nữ, đều phải đảm nhận trọng trách này” (x. SRS 47).²

Nhìn từ khía cạnh Kitô giáo, việc tôn trọng nhân quyền phát sinh từ phẩm giá cao quý và bất khả xâm phạm của con người, đó là con người được tạo dựng theo hình ảnh và giống Thiên Chúa (x. St 1:26-27). Vì vậy, bất kỳ hình thức xâm phạm nhân quyền nào cũng phải bị lên án vì đó là những hình thức chà đạp nhân phẩm của con người. Giáo Hội luôn luôn đứng về phía con người và bảo vệ phẩm giá con người, nên Giáo Hội lên án mọi hình thức không tôn trọng nhân vị và nhân quyền của con người.

Tóm lại, việc tôn trọng nhân quyền chỉ tìm thấy ý nghĩa trong việc tôn trọng nhân vị. Nhân quyền là quyền “phát sinh từ phẩm giá của thụ tạo là con người. Các quyền này không do xã hội ban cho và xã hội phải công nhận chúng. Các quyền ấy là cơ sở để mọi quyền bính có được hợp pháp về mặt luân lý (x. PT 65). Khi chà đạp hay phủ nhận các quyền ấy trong luật pháp hiện hành của mình thì xã hội tự phá hoại tính hợp pháp về mặt luân lý của chính mình. Không có sự tôn trọng nhân vị, quyền bính chỉ có thể dựa trên sức mạnh hay bạo lực, để bắt buộc các thành viên phải tùng phục. Hội thánh có bổn phận nhắc nhở những người thiến chí về những quyền này và phân biệt chúng với những đòi hỏi quá đáng hay sai lầm.”³

¹ *Toát Yếu về Học Thuyết Xã Hội của Giáo Hội Công Giáo*, số 152.

² *Sách Giáo Lý của Giáo Hội Công Giáo*, số 1929.

³ *Sách Giáo Lý của Giáo Hội Công Giáo*, số 1930.